

Information till föräldrar som själva vill komma överens om underhållsbidrag till barn

Här finns en övergripande information om vad som gäller vid beräkning av underhållsbidrag till barn. Den kan hjälpa föräldrar som inte bor tillsammans att komma överens om underhållsbidrag till sina barn. Till höger finns en länk till en räknasnurra som kan användas för att räkna ut underhållsbidraget.

Vad är underhållsbidrag?

Underhållsbidrag är det belopp en förälder som inte bor tillsammans med sitt barn ska bidra med till barnets försörjning. Till skillnad från underhållsstöd, som administreras av Försäkringskassan, sköts betalningen av underhållsbidrag direkt mellan föräldrarna. Det är också föräldrarna som avtalar om underhållsbidraget.

Varför ska underhållsbidrag betalas?

Du som förälder är skyldig att efter förmåga bidra till dina barns försörjning. När ett barn bor tillsammans med bara en förälder, ska den andra föräldern betala underhållsbidrag till barnet. Föräldrarnas ekonomiska ansvar upphör som regel när barnet fyller 18 år. Går barnet då fortfarande i grundskola, gymnasieskola eller liknande, kvarstår underhållsskyldigheten så länge barnet går i skolan, men längst till dess han eller hon fyller 21 år. Bestämmelserna om underhållsskyldighet för barn finns i 7 kap. föräldrabalken.

Underhållsbidrag till barn kan fastställas genom avtal mellan föräldrarna eller i domstol. Om barnet fyllt 18 år ska underhållsbidraget fastställas mellan barnet och den förälder som inte bor med barnet (den bidragsskyldige föräldern).

Ska avtalet vara skriftligt?

Ni kan välja att reglera det underhållsbidrag ni gjort upp om i ett skriftligt eller ett muntligt avtal. Många gånger kan det dock vara bra att skriva ner överenskommelsen, till exempel om ni senare blir oense om vad den gick ut på.

Om den bidragsskyldige föräldern inte betalar enligt överenskommelsen, kan den förälder som barnet bor hos (boföräldern), eller barnet om det fyllt 18 år, begära indrivning av underhållsbidraget hos Kronofogdemyndigheten. Då måste det finnas ett skriftligt avtal och den bidragsskyldiges namnteckning ska vara bevittnad av två personer. Till höger finns länk till en blankett som kan användas för att skriva en överenskommelse.

Vem ska betala underhållsbidrag?

Den förälder som barnet inte stadigvarande bor hos ska betala underhållsbidrag. Detta gäller såväl då ni har gemensam vårdnad som när en av er har ensam vårdnad.

När barnet bor ungefär lika mycket hos er båda räknas det som växelvis boende och ingen av er är skyldig att betala underhållsbidrag. Men om det är stora skillnader mellan föräldrarnas ekonomi kan det upplevas som orättvist. I sådana fall kan det vara klokt att ni skriver ner vad var och en av er betalar för barnet och sedan fördelar den summan på ett sätt som verkar rättvist.

Till vem ska underhållsbidraget betalas?

Det är barnet som har rätt till underhållsbidrag. Men det är boföräldern som tar emot pengarna för barnets räkning och företräder barnet i frågor som rör underhåll. När barnet blir 18 år ska bidraget betalas till barnet.

När ska underhållsbidraget betalas?

Från den dag ni föräldrar flyttar isär ska den av er som inte bor med barnet betala underhållsbidrag. Det gäller oberoende av om ni varit gifta eller samboende. Om ni aldrig bott tillsammans ska underhållsbidraget betalas från barnets födelse.

Betalningsperioder

Huvudregeln är att underhållsbidraget ska betalas i förskott för varje månad. Ett bidrag som avser december månad ska alltså betalas senast den 30 november.

När kan underhållsbidraget ändras?

Domar och avtal om underhållsbidrag är bindande för båda parter. Om ni föräldrar är överens kan ni ändra underhållsbidraget genom ett nytt avtal. Detta gäller även om bidraget tidigare bestämts genom en dom. Underhållsbidraget kan både höjas och sänkas.

Kan ni inte komma överens, måste den av er som vill få en ändring vända sig till domstol för att få ett nytt underhållsbidrag fastställt.

När ska underhållsbidraget ändras?

Varje år den 1 februari ändras i allmänhet underhållsbidrag som bestämts före den 1 november närmast föregående år. Underhållsbidragen justeras med hänsyn till förändringen i prisbasbeloppet. Ändringen gäller underhållsbidrag som är bestämda enligt svensk lag. Anledningen är att man vill anpassa bidragets värde efter penningvärdets förändringar. Om ändringen i prisbasbeloppet understiger en procent blir det ingen ändring av underhållsbidraget. Information om ändring av underhållsbidraget med anledning av nytt prisbasbelopp finns på webbsida under Försäkringskassans lagrum.

Hur beräknas underhållsbidraget?

Underhållsbidraget ska bestämmas med hänsyn till barnets behov av underhållsbidrag och föräldrarnas ekonomiska förmåga. Ni föräldrar ska själva komma överens om underhållsbidragets storlek utifrån ert barns behov och er ekonomiska situation.

Räkna ut underhållsbidrag!

Här nedan kan du läsa om hur ni kan räkna fram ett skäligt underhållsbidrag. Beräkningen görs i tre steg. Först måste ni göra en uträkning av ert barns behov. Därefter måste var och en av er föräldrar beräkna er ekonomiska förmåga. Slutligen gör ni en fördelning emellan er.

Nedan beskrivs varje post närmare.

Beräkning av barnets behov, månadsbelopp

Barnets levnadskostnader 1)	+ kr
Barnomsorg 2)	+ kr
Andra kostnader 3)	+ kr
Barnbidrag, studiebidrag 4) -	- kr
Barnets behov	= kr

Här följer en beskrivning av varje kolumn:

1) Barnets levnadskostnader

Om ni behöver hjälp med att bestämma vilka kostnader ni har för ert barn kan ni använda schabloner för vad ett barn i allmänhet kostar i olika åldrar.

Domstolarna använder vanligtvis som schablon en viss procent av det prisbasbelopp som gäller för aktuellt år. Prisbasbeloppet för 2009 är 42 800 kronor, vilket ger följande belopp:

0 – 6 år	65 procent	2 318 kronor/månad
7 – 12 år	80 procent	2 853 kronor/månad
13 – 17 år	95 procent	3 388 kronor/månad

I schablonbeloppet anses ingå alla vanliga levnadskostnader samt barnets del av boendekostnaderna.

Konsumentverket ger varje år ut en sammanställning, "Koll på pengarna", för vad barn i olika åldrar kostar, som ni också kan använda som utgångspunkt för era diskussioner. Broschyren kan ni hämta från Konsumentverkets webbsida, www.kov.se.

2) Barnomsorg

Här ska du ange månadsavgiften för barnomsorg.

3) Andra kostnader

Ni måste också komma överens om hur ni ska fördela andra kostnader till exempel för sjukdom eller för någon speciell fritidsaktivitet.

4) Barnbidrag, studiebidrag

Därefter drar man ifrån barnets sociala förmåner, till exempel barnbidrag eller studiebidrag på 1 050 kr/mån.

Beräkning av förälders ekonomiska förmåga, månadsbelopp

Månadsinkomst 1)	+ kr
Skatt 2)	- kr
Utgifter för inkomstens förvärvande 3)	- kr
Inkomst av kapital 4)	+ kr
Skatt 5)	- kr
Egna levnadskostnader 6)	- kr
Särskilda kostnader 7)	- kr
Bostad 8)	- kr
Överskott	= kr

Varje förälder har rätt att behålla ett belopp för sin egen försörjning och ett skäligt belopp för bostad. Båda föräldrarnas förmåga beräknas på samma sätt.

1) Månadsinkomst

Den vanligaste inkomstkällan är förvärvsarbete. Utgångspunkten är att ni båda arbetar heltid. Om någon av er inte arbetar heltid måste ni ta ställning till om detta ska få påverka underhållets storlek. Med arbetsinkomst jämföras andra beskattningsbara inkomster och sociala förmåner till exempel pension och arbetslöshetsersättning.

2) Skatt

Från månadsinkomsten drar du av skatt. Skattetabeller kan du hämta från Skatteverkets webbsida, www.skatteverket.se.

3) Utgifter för inkomstens förvärvande

Det kan vara lämpligt att ta med sådana kostnader som du får dra av i deklARATIONEN.

4) Inkomst av kapital

Du tar upp 1/12 av den årliga inkomsten av kapital.

5) Skatt

Även från inkomst av kapital gör du avdrag för skatt.

6) Egna levnadskostnader

Enligt föräldrabalken får du behålla 120 procent av prisbasbeloppet (4 280 kr per månad för år 2009) för alla vanliga hushållsutgifter, t.ex. mat, kläder, tvätt, hygien, elektricitet, telefon, TV-licens, tidningar, försäkringsavgifter, fackföreningsavgift, normala utgifter för hälso- och sjukvård samt för kostnader för lokala resor till och från arbetet.

7) Särskilda kostnader

Om det finns särskilda skäl kan du även få behålla ett belopp för andra kostnader. Huvudprincipen är dock att försörjning av barn går före betalning av skulder, liksom eventuella underhåll till make och föräldrar.

8) Bostad

Den faktiska kostnaden för bostaden tar du upp om den är skälig. Bostadskostnaden minskas med eventuellt bostadsbidrag eller bostadstillägg. Två vuxna som delar bostad förutsätts stå för halva kostnaden var. Om bostadskostnaden är hög och ni anser att den bör begränsas kan

exempelvis de normer för skäliga bostadskostnader som Försäkringskassan använder vid beräkning av bostadsbidrag eller bostadstillägg användas. Uppgifter om dessa kan du få från Lagrummet, sök efter Försäkringskassans föreskrifter (FKFS) 2005:20.

Om du har egna barn som du stadigvarande bor tillsammans med

Förbehållsbelopp	+
Kostnad för barnomsorg	+
Underhållsstöd, underhållsbidrag, annat underhåll, barnpension	-
Make/sambos hela överskott	-
Barnets inkomst efter skatt	-
Egen andel för det barn du bor tillsammans med	=

Genom underhållsbidraget garanteras barn utanför hemmet försörjning. För att ett hemmavarande barn ska få samma försörjning får den bidragsskyldige tillsammans med det barnets andra förälder behålla 40 procent av basbeloppet för det barnets försörjning (1 426 kr per månad för år 2009). Till förbehållsbeloppet läggs enligt praxis kostnaderna för barnomsorg och barnets eventuella inkomster dras av. Om den bidragsskyldige bor tillsammans med det barnets andra förälder måste en ekonomisk beräkning göras för maken/sambon. Denna beräkning görs på samma sätt som för den bidragsskyldige föräldern.

Beräkning av underhållsbidrag, månadsbelopp

a = barnets behov	kr
b = den bidragsskyldiges överskott	kr
c = föräldrarnas sammanlagda överskott	kr
d = underhållsbidrag	kr

Kostnaderna för barnets behov fördelas mellan er föräldrar i förhållande till era överskott enligt denna formel:

$$a \times b/c = d$$

När den bidragsskyldiges överskott inte räcker

När ett underhållsbidrag räknas fram ska hänsyn tas till den bidragsskyldiges alla barn. Om den bidragsskyldiges överskott inte räcker för försörjning av hemmavarande barn och betalning av underhållsbidrag kan underhållsbidraget reduceras. Reduceringen ska i så fall göras först efter fördelningen mellan föräldrarna enligt ovanstående formel.

Skälighetsbedömning

Nu bör ni bedöma om det belopp ni fått fram är skäligt med hänsyn till ert barns och er situation.

Om barnet till exempel har betydande inkomster kan det påverka underhållsbidraget. Om barnet har mindre inkomster från till exempel feriearbete eller liknande bör ni ta ställning till om dessa ska påverka underhållsbidraget. Ni kan själva justera beloppet uppåt eller nedåt.

Standardtillägg

Om föräldrarna har en god ekonomi bör även barnet få del av denna standard. Då barnet bor hos en förälder som lever under goda förhållanden kommer denna standard automatiskt barnet tillgodo. Om den av er som barnet inte bor ihop med har det gott ställt eller har en förmögenhet av större värde, kan ett standardtillägg diskuteras, det vill säga ett bidrag som går utöver beräkningen. Ett sådant bidrag behöver inte betalas kontant, utan den bidragsskyldige kan exempelvis bekosta barnets lägvistelser, utlandsresor, hobbyverksamhet eller liknande.

Avdrag på underhållsbidraget

När den av er som betalar underhållsbidrag för barnet har barnet hos sig medför det kostnader för mat med mera, samtidigt som boföräldern i vanliga fall får något minskade kostnader.

Om du haft ditt barn hos dig under en sammanhängande tid av minst fem hela dygn, eller under en kalendermånad minst sex hela dygn kan du enligt föräldrabalken få göra avdrag på underhållet för detta. Avdraget är 1/40 av det månatliga underhållsbidraget för varje helt dygn. En del av underhållsbidraget måste boföräldern få behålla för barnets fasta kostnader. Med ett helt dygn avses tiden mellan kl. 00.00 och 24.00. Det dygn då barnets vistelse upphör räknas som helt dygn.

Exempel

Underhållsbidraget är fastställt till 1 600 kronor per månad. Den bidragsskyldige har haft barnet hos sig från fredag kl. 18.00 till söndag följande vecka kl. 15.00. Avdrag får då göras från och med lördag till och med nästkommande söndag, dvs. nio dagar. 1/40 av 1 600 kr är 40 kr. Avdraget blir alltså $9 \times 40 \text{ kr} = 360 \text{ kr}$. Vid nästkommande betalningstillfälle betalar den bidragsskyldige föräldern 1 240 kronor och det anses vara full betalning.

Ni föräldrar kan också komma överens om annat sätt att reglera umgängeskostnaderna.

Nettoavtal

Om ni planerat att barnet ska vara hos den bidragsskyldige föräldern relativt regelbundet kan ni i förväg komma överens om hur stor del av underhållsbidraget som ska betalas kontant och hur mycket den bidragsskyldige betalar genom att ha barnet hos sig. Detta kallas nettoavtal. Om ni har ett nettoavtal har ni inte rätt att också göra avdrag på underhållsbidraget i efterhand.

Exempel

Underhållsbidraget är beräknat till 1 600 kronor per månad. Föräldrarna är överens om att barnet ska vistas tio hela dygn per månad hos den bidragsskyldige föräldern och att underhållsbidraget därför ska sättas ned med 400 kronor.

1 200 kronor betalas kontant och 400 kronor betalas gen att barnet bor hos den bidragsskyldige föräldern.

Några ordförklaringar

Bidragsskyldig

Den förälder som ska betala underhållsbidrag.

Boförälder

Den förälder barnet bor hos.

Prisbasbelopp

Ett belopp som regeringen fastställer för ett år i taget och som ligger till grund för beräkning av vissa sociala förmåner m.m.

Vårdnad

Det juridiska ansvaret för barnet.

Faktisk vård utövas av den som har den dagliga omvårdnaden av barnet oberoende om den personen har vårdnaden om barnet eller inte.

Vårdnadshavare

Den som har det juridiska ansvaret för barnet.

Ensam vårdnad

En förälder som ensam har det juridiska ansvaret för barnet.

Gemensam vårdnad

Båda föräldrarna har det juridiska ansvaret för barnet.